

Maksukorralduse seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Käesoleva eelnõuga täpsustatakse Maksu- ja Tolliameti (edaspidi *MTA*) õigust nõuda teavet kolmandatelt isikutelt maksumenetluses tähendust omavate asjaolude väljaselgitamiseks, ehk sätestatakse sõnaselgelt, et teabe nõudmise õigus ulatub krediidi- ja makseasutuste puhul ka pangasaladuseni, ning konkretiseeritakse, milliseid spetsiifilisi andmeid võib MTA nõuda täitmisregistri vahendusel.

Muudatused on tingitud õiguskantsleri 1. juuli 2025. a kirjast nr 7-7/250081/2504808, milles maksukorralduse seadusesse (edaspidi *MKS*) puutuvalt nenditakse, et “Maksu- ja Tolliameti juurdepääs täitmisregistrile väljaspool kriminaalmenetlust on seaduses kirjas segaselt”.¹ Õiguskantsleri soovitustest kantuna piiras justiits- ja digiminister mitmete riigiasutuste juurdepääsu täitmisregistrile, jättes MTA-le õiguse edastada täitmisregistri infovahetuskanali kaudu vaid sundtäitmisega seonduvaid korraldusi. MTA jaoks on aga täitmisregister oluline instrument maksumenetluses tähendust omavate asjaolude väljaselgitamise korral, mistõttu kahjustavad need piirangud MTA võimekust teostada efektiivset riiklikku järelevalvet maksukohustuste täitmise üle ning tagada selliselt ühiskonna ja seadusliku majandustegevuse kaitse.

Eelnõuga täpsustatakse suurema õigusselguse ja läbipaistvuse huvides samuti Rahapesu Andmebüroo (edaspidi *RAB*) õigust oma ülesannete täitmiseks saada täitemenetluse seadustiku §-s 63 nimetatud täitmisregistri kaudu konto andmeid, mis hõlmavad endas ka konto saldot ja konto väljavõtet. Muudatuse eesmärgiks on kodifitseerida selgemalt juba praegu eksisteeriv praktika, mitte laiendada RAB-i volitusi teabe hankimisel.

Muudatused on tingitud õiguskantsleri 1. juuli 2025. a kirjast nr 7-7/250081/2504808, milles rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusega (edaspidi *RahaPTS*) puutuvalt nenditakse, et *RahaPTS* § 58 lg 1¹, § 81 lõige 1 ja KAS § 88 lg 4² ning lg 5 p 3¹ ei anna ka koostoimes RAB-le õigust pangakonto väljavõtet saada. Kui Riigikogu leiab, et RAB-l peab selline õigus olema, peab see olema seaduses selgelt kirjas.²

Õiguskantsleri soovitustest kantuna piiras justiits- ja digiminister RAB-i juurdepääsu täitmisregistrile. RAB jaoks on aga täitmisregister oluline instrument oma seadusega pandud ülesannete täitmisel, mistõttu kahjustavad need piirangud ka RAB-i võimekust teostada efektiivset rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist ja rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamise tagamist.

Selleks, et taastada MTA ja RAB võimalus edastada teabe nõudmise korraldusi täitmisregistri infovahetuskirhi kaudu, on vaja muuta teabe nõudmise õiguslikud alused selgemaks ning täpsemaks.

¹ Õiguskantsleri 01.07.2025 kiri nr 7-7/250081/2504808 „Pangasaladuse kaitse ja täitmisregister“, lk 10 punkt 35. Kättesaadav: [Täitmisregistriga seotud soovitusd.pdf](#) (sisenetud: 27.08.2025).

² Õiguskantsleri 01.07.2025 kiri nr 7-7/250081/2504808 „Pangasaladuse kaitse ja täitmisregister“, lk 8-9 punkt 33. Kättesaadav: [Täitmisregistriga seotud soovitusd.pdf](#) (sisenetud: 27.08.2025).

Eelnõu ei suurenda ega vähenda isikute halduskoormust, küll aga vähendab MTA ja RABi töökoormust, mis kasvas täitmisregistri kaudu infovahetuse lõpetamisega seoses.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on ettevalmistanud Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist Artur Lundalin (telefon: 5885 1321; e-post: artur.lundalin@fin.ee) ja Rahandusministeeriumi rahandusteabe poliitika osakonna nõunik Revo Krause (telefon: 5388 3995; e-post: revo.krause@fin.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu personali- ja õigusosakonna keeletoimetaja Heleri Piip (telefon: 5303 2849; e-post: heleri.piip@fin.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (telefon: 5885 1493; e-post: virge.aasa@fin.ee).

1.3 Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, Euroopa Liidu õiguse rakendamisega ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõuga muudetakse maksukorralduse seadust redaktsioonis RT I, 19.12.2024, 4. ja rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadust redaktsioonis RT I, 14.03.2025, 23.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu poolthääle enamust.

2. Seaduse eesmärk

Seaduse eesmärgiks on suurendada maksumenetluse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise ning rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamise läbiviimise kiirust ja tõhusust, tagades samal ajal menetlusosalise õiguste kaitse. Seadus saavutab selle eesmärgi, taastades usalduse MTA ja RAB täieliku õiguse kohta kasutada täitmisregistri infovahetuskanalit korralduste edastamiseks ja seadusest tulenevate tööülesannete täitmiseks vajaliku teabe kogumiseks.

Eelnõule ei eelnenud väljatöötamiskavatsust (edaspidi *VTK*). Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punkti 1 kohaselt ei ole VTK vajalik, kui eelnõu peab olema põhjendatult kiireloomuline. Sama lõike punkti 5 kohaselt ei ole VTK vajalik ka juhul, kui seaduse rakendamisega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust ega muud mõju.

Eelnõu menetlus peab olema kiireloomuline, sest täitmisregister, eelkõige selle juures olev infovahetuskanal, on MTA ja RAB jaoks oluline vahend oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks. Täitmisregistri vahendusega andmete kogumine on aeglane, kohmakas ja kulukas (seda ka krediidi- ja makseasutuste jaoks) ning võib ohtu seada tõhusa riikliku järelevalve maksukohustuste nõuetekohase täitmise üle, pärsib rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist ning rahvusvahelise finantssanktsiooni rakendamise tagamist.

Seadusega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust ega muud mõju, sest selle eesmärgiks on taastada usaldus regulatiivse raamistiku vastu, mis eksisteeris enne täitmisregistri

infovahetuskanali kasutusala piiramist ning milles krediidi- ja makseasutused ning maksukohustuslased on orienteerunud alates 2017. aasta 1. aprillist.³

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse MKS § 61 lõike 1 esimest lauset sõnaselge viitega pangasaladusele kui lubatud andmeartiklile, mida MTA võib krediidasutustelt nõuda. Vastavalt krediidasutuste seaduse § 88 lõikele 1 käsitletakse pangasaladusena „/.../ *kõiki andmeid ja hinnanguid, mis on krediidasutusele teatavaks saanud tema või teise krediidasutuse kliendi kohta.*“ Muus osas jääb säte samaks.

Kehtiv MKS § 61 lõige 1 juba sisaldab viidet krediidasutusele kui spetsiifilisele kolmandale isikule, kellelt MTA võib teavet nõuda. Seda viidet on alati mõistatud kui õigust nõuda ka pangasaladust sisaldavat teavet, sest vastasel juhul kaotaks krediidasutuste eraldi nimetamine oma mõtte. Niisamuti sätestab krediidasutuste seaduse § 88 lõike 5 punkt 4, et krediidasutused on kohustatud avaldama MTA täitmisregistri kaudu esitatud järelepärimistele vastamisel pangasaladust vastavalt MKS-s sätestatule. Nende sätete koosmõjul oligi kujunenud MTA ja krediidasutuste vahel pikaajaline ning toimiv praktika, kus krediidasutused regulaarselt avaldasid kõnealuste sätete alusel MTA-le pangasaladust sisaldavat infot (pangakonto olemasolu, saldod, väljavõtted jne) maksumenetluse otstarbeks.

Õiguskantsleri 1. juuli 2025. a kirja taustal on aga üha enam asutud seisukohale, et abstraktne normitõlgendus ei respektiiri piisavalt pangasaladust kui privilegieeritud õigushüve. Seetõttu on põhjendatud sätestada pangasaladus *expressis verbis* andmekategooriana, mida MTA võib krediidasutustelt maksumenetluse raames nõuda. Peaasjalikult on muudatuse eesmärgiks seega suurendada õigusselgust, ehk kodifitseerida selgemalt juba praegu eksisteeriv praktika, mitte laiendada MTA volitusi teabe hankimisel.

Punktiga tehakse ka üks terminoloogiline täpsustus, ehk asendatakse termin „krediidasutus“ terminiga „krediidi- ja makseasutus“, et mitte kitsendada MTA õigust nõuda pangasaladust sisaldavat teavet. Kuigi krediidasutuste seaduse § 88 lõige 1 defineerib pangasaladuse eksklusiivselt krediidasutuste vaatest, siis praktikas võib tekkida olukordi, kus krediidasutustele sarnased finantsteenuse osutajad, kes krediidasutuste legaaldefiniitsioonile rangelt ei vasta, võivad samuti tugineda pangasaladusele kui õiguslikule alusele keelduda teabekorralduse täitmisest. Sellise olukorra ennetamiseks täpsustataksegi sätte terminoloogiat, sest MKS § 61 lõike 1 mõte on alati olnud võimaldada pangasaladust sisaldava teabe nõudmist sõltumata sellest, kas pangasaladuse valdaja vastab kitsalt krediidasutuste seaduses sätestatud määratlusele või mitte.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse MKS § 61 uue lõikega 3², mis sätestab ammendava loetelu teabest, mida MTA võib nõuda täitmisregistri kaudu. Tegemist on täitmisregistri põhimääruse § 9 lõike 2 ekvivalendiga.

Täitmisregister on seni olnud peamine instrument, mille kaudu MTA edastab korraldusi krediidi- ja makseasutustele – olles osaliselt automatiseeritud infosüsteem, võimaldab see kokku hoida märkimisväärsel hulgal töö- ja halduskoormust, mis vastasel juhul kuluks kirjalike korralduste vormistamisele, edastamisele ja täitmisele.

³ Vt 08.03.2017 vastu võetud maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus, millega sätestati MTA õigus kasutada elektroonilist arestimissüsteemi krediidi- ja makseasutustele korralduste edastamiseks. Kättesaadav: [Eelnõu - Riigikogu](#) (sisenetud: 27.08.2025).

MTA-le anti täitmisregistri infovahetuskanali (toonase nimetusega „elektrooniline arestimissüsteem“) kasutamise võimalus Eesti Pangaliidu palvel, mis muuhulgas hõlmas ka soovi saada selle kaudu MTA korraldusi ja selle kaudu neid ka täita:

„Eesti Pangaliit ja liidu liikmepangad on ette valmistanud laiaulatuslikku liidestamist Riigi Infosüsteemide Ameti (RIA) elektroonilise arestimissüsteemi infosüsteemiga (e-aresti II etapp), mille kaudu edastavad õigustatud isikud (kohtutäiturid, pankrotihaldurid ning Maksu- ja Tolliamet (EMTA)) pankadele korraldusi kliendikontosid puudutavate arestide osas, samuti infopäringuid klientide kontojäägi, konto väljavõtete, kliendiga sõlmitud lepingute ja muude andmete kohta.“⁴

Eesti Pangaliit tõi oma kirjas infovahetuskanali kasutusele võtmise põhjendusena mh järgmist:

„Tegemist on murrangulise lahendusega, kus oluliselt optimeeritakse nii krediitdiasutuste kui ka riigi ressursi andmete töötlemisel. Lisaks muutub andmevahetus turvalisemaks ning minimeeritud on ka võimalikud eksimused, mis tulenevad andmetöötlusel inimtööjõust.“⁵

Rahanduskomisjon toetas Pangaliidu ettepanekut konsensuslikult. Toome siinkohal välja olulisemad selgitused seaduseelnõu II lugemise seletuskirjast:

„Elektroonilise arestimissüsteemi kaudu edastatav korraldus ei pea võrreldes [MKS] § 46 lõikes 3 sätestatuga sisaldama maksuhalduri aadressi, haldusakti koostanud ametniku ees- ja perekonnanime ning ametikohta ja haldusakti täitmise tähtaega. Samuti ei tule maksuhalduril korraldusse lisada viidet korralduse vaidlustamise võimaluste, tähtaja, korra, koha ning korralduse täitmata jätmisega kaasnevate sanktsioonide kohta. Eeltoodu ei tähenda, et korralduse saanud krediitdiasutusel ei oleks võimalik soovi korral küsida maksuhaldurilt korralduse väljastamise aluseks olevate faktiliste asjaolude või vaidlustamise võimaluste kohta. Juhul kui krediitdiasutus soovib eelnimetatud asjaolude kohta teavet, on maksuhaldur haldusmenetluse seaduse § 55 lõike 2 kohaselt kohustatud krediitdiasutusele väljastama kirjaliku korralduse, mille vormistamisel peab järgima juba MKS § 46 lõikes 3 sätestatud nõudeid.“⁶

[...]

„Arestimissüsteemile on juurdepääs üksnes maksuhalduri ametnikel või maksuhalduri töötajatel, kellele on vastav õigus ametijuhenditega ette nähtud. Kolmandatel isikutel juurdepääsu arestimissüsteemile ei ole. Seetõttu puudub vajadus krediitdiasutustele edastatava andmefaili allkirjastamiseks.“⁷

[...]

„Tulenevalt asjaolust, et käesolevate muudatuste jõustumisel oleks Maksu- ja Tolliametil krediitdiasutustele, kes on liidestunud elektroonilise arestimissüsteemiga, võimalik järelepärimisi esitada ka arestimissüsteemi kaudu, lisatakse [krediitdiasutuste

⁴ Eesti Pangaliidu 20.01.2017 aasta arvamus „Maksukorralduse seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise seadus 320 SE Täiendamisest“, lk 1. Kättesaadav: [Arvamus - Riigikogu](#) (sisenetud: 27.08.2025)

⁵ Samas.

⁶ Seletuskiri maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule teiseks lugemiseks. 320 SE II, lk 4. Kättesaadav: [Eelnõu - Riigikogu](#) (sisenetud: 27.08.2025).

⁷ Samas.

seaduse] paragrahv 88 lõike 5 sissejuhatavas lausesse viide täitemenetluse seadustiku §-s 63¹ sätestatud elektroonilisele arestimissüsteemile.“⁸

[...]

„Arestimissüsteemi kasutajad, kes edastavad selle kaudu järelepärimisi krediitiasutustele, vastutavad sisestatud järelepärimiste põhjendatuse, õigsuse ja nõuetekohasuse eest. Pangasaladuse väljastamine elektroonilise arestimissüsteemi kaudu on lubatud, lähtudes automaatselt tuvastatud lähteandmetest (st masin<->masin).“⁹

[...]

„Täitemenetluse seadustiku muutmine. Maksu- ja Tolliamet liitub muudatuste kohaselt kohtutäiturite ja krediitiasutuste poolt juba kasutatava elektroonilise suhtluskanaliga, mis võimaldab krediitiasutustele edastada elektroonselt taotlusi võlgniku konto arestimiseks, teha päringuid võlgniku konto olemasolu ja saldo kohta. Hetkel edastab maksuhaldur taotlused ja päringud krediitiasutustele e-kirja või posti teel.“¹⁰

[...]

„Lisaks krediitiasutusele võlgniku konto arestimise kohta elektrooniliselt taotluse edastamisele ja konto olemasolu ja saldo kohta päringute tegemisele, võimaldab kaasajastatud elektrooniline arestimissüsteem kasutajate vahel arestimissüsteemis ka muud teabevahetust. Nendeks oleks näiteks õigusaktidest tulenevate aluste olemasolul järelepärimiste, teabenõuete ja päringute edastamine ja nendele krediitiasutuse või liitnud isiku infosüsteemi poolt vastuste edastamine lähtudes järelepärimises esitatud andmetest. Taoliste päringute alla kuuluksid näiteks haldusmenetluses krediitiasutustele kui menetluses kolmandale isikule adresseeritud haldusaktid, milles kohustatakse väljastama lepingute/dokumentide koopiad, kontode väljavõtteid, volitatud isikute nimesid vms.“¹¹

Õiguskantsler on oma kirjas sedastanud, et “[m]ida kiirem ja mugavam on riigi jaoks päringu tegemine ning sellele vastuse saamine, seda efektiivsem peab olema järelevalve, et välistada pangakontode ja nende väljavõtete uurimist kohase teadmisisvajaduseta.”¹² Sellest tulenevalt sätestatakse MKS-i suletud loetelu teabest, mida MTA võib nõuda täitmisregistri vahendusel: konto olemasolu fakt, saldo, väljavõte, kontot kasutama volitatud isik, konto omaniku tegelik kasusaaja ning hoiulaeka olemasolu fakt. Tegemist on andmetega, mis on maksukohustuste täitmise kontrollimisel olulised ning mis ühtlasi aitavad ennetada ja avastada ebaseaduslikku maksudest kõrvalehoidumist ning maksupettusi.

Ammendav loetelu peaks välistama olukorra, kus nõutavate andmete ulatus sõltuks halduspraktikast ning abstraktsest normitõlgendusest. See omakorda peaks suurendama usaldust täitmisregistri kui andmekogu ning andmevahetuskanali vastu.

Suletud loetelu kohaldub üksnes juhul, kui teabekorraldus edastatakse täitmisregistri vahendusel. Kui MTA soovib pangasaladust sisaldavat teavet, mis kõnealuses loetelus

⁸ Samas, lk 6.

⁹ Samas.

¹⁰ Samas.

¹¹ Samas, lk 7.

¹² Vt joonealune märkus nr 1, lk 11.

nimetatud ei ole, peab MTA edastama krediidi- ja makseasutusele korralduse teabe nõudmiseks posti teel või e-kirjaga.

Eelnõu § 1 punktidega 1 ja 2 taastatakse usaldus õiguslik olukorra vastu, mis eelnes õiguskantsleri 1. juuli 2025. a kirjale ning selle järelmitele. Kuigi õiguskantsler tuvastas mitmeid puudusi täitmisregistri kasutamisega, ei olnud need niivõrd akuutsed, et tõstatada küsimust täitmisregistri infovahetuskanali kasutamise ilmsest vastuolust põhiseadusega (edaspidi *PS*). Sellest hoolimata, kuivõrd pangainfoga seotud küsimusi saadab kõrgendatud avalikkuse huvi, järgneb meetme põhiseaduslikkust kontrolliv proportsionaalsuse test.

MKS § 61 lõikes 1 sätestatud õigus nõuda kolmandalt isikult (sealhulgas krediidi- ja makseasutusest) teavet maksumenetluses tähendust omavate asjaolude kindlaks tegemiseks on kantud vajadusest tagada maksukohustuste nõuetekohane täitmine olukorras, kus maksukohustuslase seadusest tulenevale kaasaaitamiskohustusele ei ole ühel või teisel põhjusel võimalik tugineda. Meede riivab ennekõike seega kolmandaid isikuid, sest see võimaldab neid kohustada andma infot kellegi teise maksukohustuse väljaselgitamiseks. See kujutab endast PS §-des 11, 19 ja 31 sätestatud põhiõiguste piirangut, sest sisuliselt pannakse kolmandale isikule kohustus aidata riigil teostada maksuõiguslikku järelevalvet menetluses, mis teda ennast (tõenäoliselt) ei puuduta.

Maksukohustuste üle riikliku järelevalve teostamine selleks, et ennetada maksupettusi ja maksudest kõrvalehoidumisi, samuti tagada ühetaoline ning õiglane maksustamine ja sellest sõltuv õiglane konkurentsikeskkond (tagada ühiskonna ja seadusliku majandustegevuse kaitse), on eesmärgina igati legitiimne ning õigustab kolmandate isikute poole teabenõudega pöördumist – seda sõltumata teabe nõudmiseks korralduse edastamise viisist.

Võimalus pöörduda kolmanda isiku (sh krediidi- ja makseasutuse) poole teabe saamiseks vähendab koostööd mittetegeva maksukohustuslase võimalusi pärssida ning isegi takistada maksumenetluse edukat kulgemist. Riikliku järelevalve edukus ei tohi sõltuda üksnes maksukohustuslase heasoovlikkusest ning koostöövalmidusest, mistõttu on igati põhjendatud, et MTA-l on võimalik teha kindlaks maksumenetluses tähendust omavad asjaolud ka ilma maksukohustuslase koostööta ning kontrollida esitatud tõendite õigsust. Meede on seega sobiv, sest sobiv on iga meede, mis aitab kaasa eesmärgi saavutamisele – antud juhul maksukohustuste nõuetekohasele täitmisele ning maksumenetluse efektiivsele kulgemisele.

Meede on ka vajalik, st eesmärgi saavutamiseks puuduvad muud säästvamad abinõud, mis oleksid sama tõhusad.

Esiteks, säästlikum oleks regulatsioon, mis võimaldaks MTA-l vajaliku teabe saada maksukohustuslaselt endalt vajaduseta pöörduda kolmanda isiku poole, kuid selline lähenemine on MKS § 61 lõike 2 kujul juba olemas¹³ – enne kolmanda isiku poole pöördumist tuleb esmalt pöörduda maksukohustuslase enda poole. Alles siis, kui maksukohustuslane keeldub ilma õigusliku aluseta teavet esitamast, või teda ei ole võimalik kätte saada, või ta takistab muul viisil maksumenetluses tähendust omavate asjaolude väljaselgitamist, võib MTA asuda teavet nõudma kolmandalt isikult. Teoorias võiks MTA nõuda teavet maksukohustuslaselt tugevamate meetmetega, sh sanktsioonisurvel, kuid selline meede maksumenetluse kiiruse ja efektiivsuse perspektiivist vaadatuna ei ole alati sama tõhus, sest ei saa välistada, et pahatahtlik

¹³ Maksumenetluses tähendust omava teabe nõudmine maksukohustuslaselt endalt toimub MKS § 60 alusel. Selle sätte põhiseaduspärasust ei ole kahtluse alla seatud ei sisuliselt ega formaalselt, ning kuivõrd kõnealust sätet käesoleva eelnõuga ei muudeta, ei ole ka tarvilik allutada seda proportsionaalsuse testile. Õiguskantsler käsitles oma kirjas üksnes täitmisregistri regulatiivseid aluseid ning krediidasutuste, ehk kolmandate isikute teabe andmise kohustuste selgust.

maksukohustuslane võib vajaliku teabe hävitada, või olla seda juba teinud, või teisiti pikendada kogu protsessi. Niisamuti ei lahendaks see seda praktilist probleemi, et alati ei pruugi maksukohustuslane olla MTA jaoks üldse kättesaadav. Seetõttu tekib tahes tahtmata vajadus pöörduda teabe saamiseks kolmanda isiku poole, sest vastasel juhul ei ole maksumenetlust võimalik läbi viia.

Teiseks, maksumenetluse ning laiemalt maksualase riikliku järelevalve tõhususe perspektiivist ei ole pangasaladust sisaldavale teabele, ennekõike pangakonto andmetele, mingit tõsiseltvõetavat alternatiivi. Pangakonto olemasolu, saldo, konto väljavõtted jne – kõik see annab otsest, objektiivset infot maksustatavate tehingute ja maksukohustuse kujunemise kohta, mida on võimalik võrrelda maksukohustuslase deklareeritud ja tasutud maksudega, või siis millega on võimalik kontrollida kellegi teise maksukohustusi (nt ümbrikupalkade puhul). Seega, kui MTA-l peaks tekkima kahtlus ebaseaduslikus maksudest kõrvalehoidumises või suisa maksupettustes, siis pangasaladust sisaldavad andmed on selle kahtluse kontrollimisel võtmetähtsusega. Antud juhul ei ole tegemist Eesti eripäraga, sest õigus saada pangasaladust sisaldavat teavet maksualaseks riiklikuks järelevalveks on olemas pea kõikide riikide maksuhalduritel.

Kolmandaks, meetme säästvust suurendab kolmandate isikute jaoks see, kui teha neile teabenõude täitmine võimalikult lihtsaks, odavaks ning mugavaks – täpselt sellist bürokraatiavähendamist täitmisregistri kasutamine võimaldabki. Alternatiiv oleks täita kirjalikke teabekorraldusi ilma, et oleks võimalik tugineda automatiseeritud, töökindlatele infosüsteemidele, ning see suurendaks nii halduskoormust krediidi- ja makseasutustele kui ka töökoormust MTA-le. Täitmisregistri infovahetuskanali kasutamise piiramine suletud andmete loeteluga, mida MTA võib nõuda, muudab regulatsiooni krediidi- ja makseasutustele ka selgemaks ning ettenähtavamaks.

Neid asjaolusid silmas pidades võib lugeda vajalikkuse (säästlikkuse) kriteeriumi täidetuks.

Meedet võib pidada ka mõõdukaks, st meetmega saadud tulud ületavad nendega kaasnevad kulud (põhiõiguste ja -vabaduste riived). Maksukohustuste nõuetekohane täitmine, samuti nende täitmise tagamine riikliku järelevalve raames, on riigi toimimise ning jätkusuutlikkuse perspektiivist kriitilise tähtsusega, ning kaalub üles perioodilise vajaduse nõuda maksumenetluse läbiviimiseks materiaalselt abi kolmandatelt isikutelt teabe andmise näol – seda eriti krediidi- ja makseasutuste puhul, kes oma spetsiifilise funktsiooni tõttu vabaturumajanduslikus süsteemis on harjunud riiki abistama erinevate teabe andmise, aruandlus- ning kontrollkohustuste näol. Niisamuti tuleb arvestada, et eelnõu ei kujuta endast mingit kvalitatiivselt uut põhiõiguste ja -vabaduste piirangut, vaid see üksnes taastab 01.07.2025 eelse teabe nõudmise regulatiivse raamistiku, mida turg on 2017. aastast saadik soosinud ning milles nad on vastavalt ka harjunud orienteeruma.¹⁴

Kogumis võib meetet seega pidada proportsionaalseks.

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse RahaPTS § 51 lõiget 1 ja määratletakse sõnaselgelt, et RahaPTS § 54 lõike 1 punktides 1, 2, 8, 9 ja 10 sätestatud ülesannete täitmisel teostatud päringutest ei tohi kohustatud isik oma klienti teavitada.

Muudatuse eesmärgiks on täpsustada, et Rahapesu Andmebüroo võimalikud järelepärimised/kontrolltoimingud jms infovahetus ka RahaPTS § 54 lõike 1 punktides 1, 2, 8, 9 ja 10 sätestatud ülesannete täitmisel ei tohiks isikutele teatavaks saada, sest see võib

¹⁴ Vt joonealune märkus nr 4.

kahjustada siseriiklikku või välisriigi kriminaalmenetluse või väärteomenetluse huvi ning kahjustada teavitaja kaitse põhimõtet.

Täna on rahapesu andmebüroosid maailmas umbes 180 ning rahvusvahelistes standardites ehk nn Rahapesuvastase Töökonna (FATF-i) standardites on alates 1996. aastast kohustus, et riigid peavad looma rahapesuga võitlemise andmebüroo ehk finantsluureteabeasutuse, mille ülesanne on võtta vastu, analüüsida ja edastada rahapesu kahtlusega teateid (soovitus 26). Rahapesu andmebürood on ühed kõige olulisemad lülid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemis ja RAB on loodud just selle ülesande täitmiseks. RAB-i tegevusele kohaldub ja kehtivasse siseriiklikusse seadusesse on inkorporeeritud ulatuslik rahvusvaheline õigusraamistik, mis koosneb mh Euroopa Nõukogu rahapesuvastase võitluse direktiividest (nn AML-direktiivid) ja Rahapesuvastase Töökonna (FATF) standarditest, mis on siduvad ning kohustuslikud.

Üheks RAB seadusest tulenevaks ülesandeks on RahaPTS § 54 lg 1 punkti 1 kohaselt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine. Tegemist on RAB kõige olulisema rolli ehk nn tuumikfunktsiooniga. RAB võtab erasektorilt vastu teateid (RahaPTS § 49 lg 1), kus erasektor on riigilt saanud ülesande alusel, ehk kohustuse käigus tunda enda klienti (RahaPTS § 20), tuvastanud kliendi tegevuses ja tehingutes midagi kahtlast. RAB kontrollib neid teateid ning otsib ebaseaduslike rahavoogude ja tehingute jälgi ning rahapesule ja sellega seotud kuritegudele viitavaid tegevusi ja terrorismi rahastamist, samuti võtab vajaduse korral tarvitusele abinõud vara säilimiseks ning edastab kuriteo tunnuste avastamisel materjali viivitamata pädevale asutusele (RahaPTS § 54 lõige 3 ja § 57). Eesmärgiks on tõkestada Eesti Vabariigi rahandussüsteemi ning majandusruumi kasutamist rahapesuks ja terrorismi rahastamiseks (RahaPTS § 1 lõige 1). Selleks, et eelnimetatud ülesannet täita, ei saa RAB ligipääs piirduda vaid teadmise, et isikutel on pangakonto. Muu hulgas eeldavad eelnimetatud sätted kogumist, et RAB mõistab läbi rahaliste vahendite liikumise kuritegeliku tegevuse sisu, teo ulatust ja otsib võimalust kuritegeliku tegevuse käigus saadud vahendite säilitamiseks ehk nende edasise teekonna tõkestamiseks.

Kehtiv RahaPTS § 51 lõige 1 viitab nii teate konfidentsiaalsusele kui ka RAB-i ettekirjutustele teabe saamiseks – see tähendab, et mõlemas osas kohaldub tähtajatu konfidentsiaalsuskohustus. Oleks vastuoluline, kui kohustatud isik seaduse kohaselt sellist infot mitte mingitel tingimustel välja anda ei tohi, kuid teisest kanalist RAB sellise info isikule avaldaks. See on samastatav ka täitmisregistri kaudu päringute tegemisega – ehk siis laiemalt peaks olema kaitstud võimalike uurimiste tarbeks teave, et isik on RAB-i huviorbiiti üldse kuidagi jõudnud.

Ühtlasi tekiks siis vastuolo ka FATF-i 21. soovitus täitmisega. Kõnealuse soovitus kohaselt peaks finantsasutustel, nende juhtidel, ametnikel ja töötajatel olema seadusega keelatud avaldada („teavet anda” ehk i.k. „tipping-off”) informatsiooni, et RAB-ile on teatatud kahtlasest tehingust või esitatud sellega seotud teavet. See tähendab, et kui RAB oleks kohustatud sellise info välja andma tekiks nn "tipping-off" olukord, mis viiks võimalike uurimiste kahjustamiseni.

Ka faktipõhine ja piiratud osas teabe väljastamine isikule omab kahjustavat mõju rahapesu või terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemi toimimisele, sest isikul oleks sellistel juhtudel teada info, millest ta saab teha järelduse, et RAB-i on jõudnud tema kohta info ja isik võib mõista rahapesu andmebüroode võimekust avastada kuritegelikku tegevust, kui kiiresti jõutakse sellisele tegevusele jälile ja kui kiiresti vastav info RAB-i jõuab vms. Isikule, kellele endale on oma kuritegeliku tegevusega seonduvad asjaolud kõige paremini teada, piisab ka andmetöötluse

fakti teada saamisest, et oma tegevust ümber korralda või varasid kiiresti varjatult mujale liigutada. See omakorda pärsiks tõsiselt, kui mitte ei teeks võimatuks tõhusalt täita RAB-il seadusandja poolt ja ka rahvusvaheliste standardite kohast oma primaarset kohustust – tõkestada rahapesu ja terrorismi rahastust. Eeltoodu ohustab kogu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemi toimimist tervikuna ning seab omakorda ohtu Eesti riigi finantsjulgeoleku aga ka riigi julgeoleku laiemalt.

Konfidentsiaalsuskohustuse täpsem määratlemine annab ka kohustatud isikutele selgema ja arusaadavama õigusliku aluse vastavat informatsiooni oma klientidele mitte väljastada.

Eelnõu § 2 punktiga 2 täiendatakse RahaPTS § 58 lõike 1 punkti 1 ja täpsustatakse läbipaistvuse suurendamise huvides detailsemalt kehtivas praktikas olemasolevat olukorda, RAB õigust oma ülesannete täitmiseks koguda ka pangasaladust, sealhulgas pangakonto väljavõtteid, sisalduvaid andmeid. Muudatuse eesmärgiks on õigusselguse huvides sõnaselgelt siduda pangasaladust sisalduvate andmete töötlemine RAB-i seadusest tulenevate konkreetsete ülesannetega.

Pangasaladuse määratlus on lai, hõlmates kõiki andmeid ja hinnanguid, mis on krediitiasutusele teatavaks saanud tema või teise krediitiasutuse kliendi kohta (KAS § 88 lõige 1). Pangasaladuse kaitse ei ole siiski absoluutne – seadus teeb sellest erandid (sama paragrahvi lõige 2). Seda arvesse võttes saab järeldada, et pangakonto väljavõttes kajastuv teave on käsitatav pangasaladusena.

KAS pangasaladuse avaldamise regulatsioon sisaldab kaht RAB-iga seonduvat sätet:

- 1) KAS § 88 lg 4² punkt 1 ja
- 2) KAS § 88 lg 5 punkt 3¹.

KAS § 88 lg 4² punkti 1 kohaselt on krediitiasutusel õigus avaldada ja ta on kohustatud seoses oma seadusest tulenevate ülesannete täitmisega avaldama pangasaladust sisaldavaid andmeid: 1) Rahapesu Andmebüroole [...] rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses [...] sätestatud juhtudel ja ulatuses.

Normi tekst (grammatiline tõlgendamine) annab alust järeldada, et krediitiasutus võib pangasaladust RAB-ile kõnealuse sätte alusel avaldada üksnes ulatuses, mis on vajalik krediitiasutusele RahaPTS-ist tulenevate kohustuste täitmiseks („seoses oma seadusest tulenevate ülesannete täitmisega“ ning „rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses sätestatud juhtudel ja ulatuses“). Seega tuleb KAS § 88 lg 4² punkti 1 kohaldamisel teha kindlaks RahaPTS-ist krediitiasutusele tulenevad kohustused ja nende kohustuste täitmiseks vajalikud andmete RAB-ile edastamise juhud. Seda kinnitab ka krediitiasutuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 559SE seletuskiri¹⁵, mille kohaselt on lõike 4² aluseks „pankadele seadusest tulenevad õigused ja kohustused teatud infot anda teatud asjaolude kohta õigusaktidega kehtestatud vormis. RTRTS-ist, RSS-ist kui ka TuMS § 57² tulenevad sisuliselt krediitiasutustele spetsiifilised teabe edastamise või aruandluse kohustused, milleks normid tulenevad eelnimetatud seadustest. Need normid on sätestatud hetkel KrAS § 88 lõigetes 8 ja 10, kuid selgema pangasaladuse paragrahvi struktuuri loomise eesmärgil on need esitatud nüüd lõikes 42.“¹⁶

¹⁵ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d96af017-4826-4c45-9adc-fd113244f76d/krediitiasutuste-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus/>

¹⁶ eelnevalt viidatud seletuskirja lk-d 32 ja 33

KAS § 88 lg 5 punkt 3¹ kohaselt peab krediidasutus kirjalikus või elektroonilises vormis või täitemenetluse seadustiku §-s 63 sätestatud täitmisregistri (edaspidi täitmisregister) kaudu esitatud järelepärimise vastusena avaldama pangasaladuse RAB-ile RahaPTS §-s 81 sätestatud ulatuses.

Paragrahvi 88 lõike 5 eesmärk on kehtestada ammendav loetelu (numerus clausus`e põhimõte) asutustest (sh RAB) ja isikutest, kellel avalikes huvides või üksikutel juhtudel mõjuval põhjusel erahuvides (näiteks notarid seoses pärimismenetlustega) on õigus nõuda, et krediidasutus teavet väljastaks. Siin on aga oluline märkida, et RAB-i puhul seab KAS-i kõnesolev säte edastatavate andmete koosseisule piirid, viidates ühele konkreetsele RahaPTS paragrahvile, s.o § 81.

Punkt 3¹ jõustus 20. juulil 2020. a. Sätte algne sõnastus eelnõus oli „rahapesu andmebüroole rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse §-s 81 sätestatud korras“ ning säte oli kavandatud § 88 punktiks 11. Muudatust põhjendati eelnõu seletuskirjas nii: „Pangasaladust käsitlevat § 88 täiendatakse viidetega eelnõuga kehtestatavale RahaPTS §-i 16 lõikele 2 ja §-le 81, mis loovad pangasaladuse avaldamiseks täiendavad alused. Ehkki RahaPTS § 16 lõige 2 on sõnastatud prevaleerima teistes seadustes sisalduvate saladuse hoidmise nõuete üle ning § 81 sätestab andmete avaldamise kohustuslikuna, peab eelnõu koostaja õigusselguse huvides vajalikuks muuta ka krediidasutuste seadust, kuna muudetav § 88 on varasemalt üles ehitatud numerus claususe põhimõttel ning seda lähenemist soovitakse säilitada.

KAS § 88 lõiget 5 täiendatakse punktiga 11, mille kohaselt peab krediidasutus kirjalikus või elektroonilises vormis või elektroonilise arestimissüsteemi kaudu esitatud järelepärimise vastusena avaldama pangasaladuse rahapesu andmebüroole rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse §-s 81 toodud korras.

Elektroonilise arestimissüsteemi kaudu saavad päringuid, sh RahaPTS §-s 81 nimetatud andmete osas, esitada kõik KAS § 88 lõikes 5 loetletud isikud, kui see osutub lõike punktides 1–11 nimetatud eesmäärke arvestades vajalikuks.“¹⁷

Riigikogu menetluses sätet ja selle asukohta muudeti: säte tõsteti punktiks 3¹ ning sõna „korras“ asendati sõnaga „ulatuses“. Põhjendused olid järgmised „luua krediidasutuste seaduses (KAS) sõnaselge alus, millele tuginedes võivad krediidasutused KAS § 88 lõike 5 punktides 1–4 nimetatud asutuste ja RAB-i järelepärimiste vastusena väljastada ka tegelike kasusaajate andmeid. Uuele punktile antakse number 3¹, mille tagajärjel laienevad sellele automaatselt ka KAS § 88 lõiked 6¹ ja 6² [...] Samuti tuleks selguse huvides asendada sõna „korras“ sõnaga „ulatuses“, kuna RahaPTS § 81 ei ole käsitatav eraldiseisva õigusliku alusena päringute tegemiseks“.¹⁸

Seejuures sätestati RahaPTS § 81 andmekoosseisud sama eelnõuga: „Paragrahvi 81 selgema loetavuse huvides täiendatakse seda lõigetega 1¹–1⁵, milles loetletakse andmed, mida krediidi- või finantseerimisasutus peab täitemenetluse seadustikus kirjeldatud elektroonilise arestimissüsteemi kaudu kättesaadavaks tegema ja mis siiani olid esitatud lõikes 1. Andmete koosseis tuleneb AMLDV artikli 32a lõikest 3.“¹⁹

¹⁷ Seletuskiri Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse juurde (130 SE), lk 35. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/69421167-7e69-4383-b2f8-b9f2912a13e6/>

¹⁸ muudatusettepanekud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 130 SE juurde, lk 10

¹⁹ Seletuskiri Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse juurde (130 SE), lk 32.

KAS § 88 lõikes 5 sätestatud aitab mõista ka Riigikohtu seisukoht, mille kohaselt „kui teavet või dokumente kohustatakse andma krediidasutust, tuleb arvestada pangasaladuse kaitseks KAS §-s 88 sätestatud nõuetega ning „sellega, et krediidasutusele sellise kohustuse panemine peab olema haldurile vajalik pankrotiseaduses sätestatud ülesannete täitmiseks (KAS § 88 lg 5 p-d 1 ja 6). PankrS § 3 lg-t 3 või TsMS § 236 lg-t 2 kohaldades peab kohus lisaks hindama, kas kolmandate isikute pangakonto väljavõtete, pangakonto kasutamise- ja käsutamiseõiguse või tegeliku kasusaaja kohta andmete küsimine on põhjendatud. Selleks peab saadav teave aitama kaasa pankrotimenetluse eesmärkide saavutamisele või võlgniku varalise olukorra väljaselgitamisele.“.²⁰

KAS § 88 lg 5 punkti 3¹ grammatilise tõlgendamise tulemusel tuleb asuda seisukohale, et selle sätte alusel RAB-i kirjaliku, elektroonilises vormis või täitmisregistri kaudu esitatud päringule vastamise kohustuse ulatus piirdub krediidasutuse jaoks RahaPTS §-s 81 sätestatud andmetega.

Samas võimaldab sätte ajalooline tõlgendamine jõuda ka tulemuseni, et nimetatud andmete koosseisu kehtestamisel oli eesmärk ennekõike piiritleda konkreetsete andmete osas nende edastamise viisi – nimetatud andmete edastamine toimub ennekõike täitmisregistri kaudu.

Eeltoodut arvesse võttes on oluline märkida, et KAS reguleerib üksnes krediidasutuse asutamist, tegevust, lõpetamist, vastutust ning järelevalve teostamist krediidasutuse üle (§ 1 lõige 1). RAB-ile pangasaladusega kaetud andmete avaldamise ulatust tuleb aga hinnata RahaPTS-i tõlgendades. Just RahaPTS-iga reguleeritakse RAB-i tegevuse aluseid ja järelevalvet kohustatud isikute üle seaduse täitmisel (RahaPTS § 1 lg 2 punktid 2 ja 3). Just RahaPTS paneb paika RAB-i pädevuse ja volitused (sh andmete küsimise õiguse ja ulatuse). KAS kohustab krediidasutust vastama RAB-i päringule ja avaldama pangasaladust, sh andmeid, mis sisalduvad pangakonto väljavõttes, kui RAB-i vajadus selliste andmete järele on põhjendatud ja on taandatav RahaPTS-ist tulenevatele õigustele. KAS reguleerib krediidasutuse tegevust olukorras, kus RAB on talle RahaPTS alusel teinud põhjendatud päringu pangasaladusega kaitstud andmete saamiseks. KAS § 88 lg 4² punkt 1 ja lg 5 punkt 3¹ ei ole eraldiseisvaks õiguslikuks aluseks RAB-ile andmeid küsida, vaid sätestab krediidasutuse kohustuse RAB-ile põhjendatud juhtudel andmeid edastada või avaldada.

Muudatusega täpsustatakse õiguskantsleri soovitudest lähtuvalt asjaolu, et pangasaladus sisaldab endas selgelt ka pangakonto väljavõtet, ning piiritletakse selgelt ja üheselt ülesandeid, mille täitmiseks RAB on õigustatud pangasaladust (sh pangakontode väljavõtteid) sisalduvaid andmeid saada. Need ülesanded on loetletud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) § 54 lõikes 1 ja on alljärgnevad:

- 1) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 1);
- 2) strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, ohte, suundumusi, mustreid ning toimimisviise (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 2);
- 3) seaduses sätestatud alustel ja ulatuses riikliku sunni rakendamine (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 3);
- 4) järelevalve tegemine kohustatud isikute tegevuse üle käesoleva seaduse täitmisel, kui õigusaktiga ei ole sätestatud teisiti (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 4);
- 5) välissuhtlemise ja teabevahetuse korraldamine vastavalt sama seaduse §-le 63 (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 8);

²⁰ RKTsK 13. 11.2019 määrus asjas nr 2-15-17822, p 20

- 6) rahvusvahelise sanktsiooni seadusest (RSanS) tulenevate ülesannete täitmine (RahaPTS § 54 lõike 1 punkt 9);
- 7) RahaPTS-is sätestatud väärtegade menetlemine (RahaPTS § 54 lõike 1 punkt 10).

RahaPTS § 54 lõike 1 punktid 1 ja 2 seostuvad RAB-i tuumikfunktsiooniga. Pangasaladust sisalduvaid andmeid on põhiülesannete täitmiseks vaja, sest need andmed on rahapesu kahtluse kontrollimisel olulised analüüsiobjektid.

RahaPTS § 54 lõike 1 punkt 3 sätestab pangasaladuse edastamise kohustuse riikliku sunni rakendamisel. Selle all on mõeldud ka ettekirjutusi.

RahaPTS § 54 lõike 1 punkti 4 ehk järelevalve funktsiooni täitmisel on pangakontode väljavõtteid vaja eelkõige järgmistel põhjustel: seoses hoolsusmeetmete rakendamisega (kas tegemist on kliendiga, tema käibed, tasumised, summa vastavus, raha liikumine edasi jne), vara päritolu kontrollimiseks, samuti käivete suuruse kaardistamise jaoks ja tehingute jälgimiseks.

RahaPTS § 54 lõike 1 punkti 8 ehk välissuhtlemise ja teabevahetuse korraldamiseks on pangakonto väljavõtted hädavajalikud, et RAB saaks tagada rahvusvahelises koostöös edastatava info täielikkuse, täpsuse ja kasutuskõlblikkuse.

RahaPTS § 54 lõike 1 punkt 9 reguleerib RSanS-is tulenevate ülesannete täitmist. Viidatud sättes loetletud ülesande täitmiseks on pangasisaldust sisaldavaid andmeid vaja sarnaastel kaalutlustel kui RahaPTS § 54 lõike 1 punktides 1 ja 2 loetletud ülesannete jaoks.

RahaPTS § 54 lõike 1 punkt 10 sätestab RAB-i ülesandena RahaPTS-is sätestatud väärtegade menetlemise. Ligipääs menetluses osalevate isikute pangakonto andmetele on vajalik vääртеomenetluse tõendamiseseme asjaolude väljaselgitamiseks ning menetluse eesmärkide saavutamiseks. Pangakonto väljavõtted ja nendega seotud tehinguandmed on olulised, et kontrollida menetluses tõusetunud kahtlusi ning tuvastada faktilisi asjaolusid, mis on otseselt seotud uuritava sündmuse või teo koosseisutunnustega. Kuna rahalised tehingud ja varalised liikumised võivad anda objektiivset teavet isikute tegelike tegevuste, varalise seisundi ning võimalike õigusrikkumiste kohta, on nende andmete kättesaadavus vältimatu, et tagada menetluse seaduslikkus, täielikkus ja tõhusus.

Õigusselguse ja läbipaistvuse huvides määratletakse seega kindlaks seadusest tulenevad ülesanded, mille täitmiseks on RAB-il pangasaladust, sealhulgas pangakonto väljavõtteid, sisalduvat teavet õigus koguda. Eelnõuga ei anta ega laiendata RAB õigust pangasaladust sisalduvat teavet, sealhulgas pangakontode väljavõtteid, koguda oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks. Eelnõuga täpsustatakse õiguskantsleri soovitustest lähtuvalt neid ülesandeid, mille täitmiseks on pangasaladust sisalduvad andmed vajalikud, ning nende kogumine on proportsionaalne võrreldes RAB-ile pandud ülesannetega.

Pangakonto väljavõte on rahapesu kahtluse uurimisel keskne analüüsiobjekt RahaPTS § 4 lõike 1 koosseisule vastava tegevuse tuvastamiseks, mille põhjal Rahapesu Andmebüroo hindab, kas kahtlane tegevus võib vastata rahapesu tunnustele. Selliste andmete analüüs võimaldab tuvastada varade päritolu varjamise või muundamise viise ning hinnata, kas vara on saadud kuritegelikul teel.

Eelnõu § 2 punktiga 3 täiendatakse RahaPTS § 58 lõike 1 punkti 1¹ ja täpsustatakse läbipaistvuse suurendamise huvides detailsemalt kehtivas praktikas olemasolevat olukorda, st milliseid andmeid ja millistel alustel on RAB-il õigus oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks saada TMS §-s 63 nimetatud täitmisregistri vahendusel.

Toome siinkohal välja olulisemad selgitused õiguskantsleri 1. juuli 2025. a kirjast nr 7-7/250081/2504808:

„KAS § 88 lg 4² ja lg 5 p 3¹ kohaselt avaldatakse Rahapesu Andmebüroole (RAB) pangasaladus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) §-s 81 sätestatud ulatuses. RahaPTS-s piiritleb RAB juurdepääsu pangasaladusele § 58 lg 1¹. RahaPTS § 81 lg 1 järgi peab krediidi- ja finantseerimisasutus, kes on kliendile avanud konto, millele on väljastatud IBAN-kood, või üürinud hoiulaeka, tagama, et TMS §-s 63 nimetatud täitmisregistri kaudu on kättesaadavad vähemalt järgmised andmed (järgnev loetelu on lõigetes 1¹ - 1⁵): konto omaniku ja hoiulaeka üürile võtja kohta tehakse kättesaadavaks: nimi; isikukood ja isikukoodi väljastanud riik, nende puudumise korral sünniaeg ja -riik või registrikood; postiaadress; kontot kasutama volitatud isiku kohta tehakse kättesaadavaks: nimi; isikukood ja isikukoodi väljastanud riik, nende puudumise korral sünniaeg ja -riik; postiaadress; volituse alguse ja lõpu kuupäev ning kasutusõiguse sisu; konto omaniku tegeliku kasusaaja kohta tehakse kättesaadavaks: nimi; isikukood ja isikukoodi väljastanud riik, nende puudumise korral sünniaeg ja -riik; elukohariik; konto kohta tehakse kättesaadavaks: IBAN; konto avamise kuupäev; konto sulgemise kuupäev; hoiulaeka kohta tehakse kättesaadavaks hoiulaeka kasutusse andmise lepingu: number; sõlmimise kuupäev; lõpetamise kuupäev.“²¹

[...]

„RahaPTS § 58 lg 1¹, § 81 lõige 1 ja KAS § 88 lg 4² ning lg 5 p 3¹ ei anna ka koostöös RAB-le õigust pangakonto väljavõtet saada²². Kui Riigikogu leiab, et RAB-l peab selline õigus olema, peab see olema seaduses selgelt kirjas. Seaduses on kirja pandud õigus juurdepääsuks konto omaniku nimele, isikukoodile ning aadressile, konto avamise ja sulgemise kuupäevale jms (vt eelneva lõigu pikka loetelu, see on ammendav ja üksnes selles ulatuses on andmete saamiseks seaduses alus olemas). Ka viidatud normide aluseks olnud EL direktiivid nõuavad juurdepääsu kontode tegelike omanike jm seaduses selgelt ja ammendavalt loetletud andmetele, mitte pangakonto väljavõttele. Sama ütleb RahaPTS § 58 lg 1¹. Sõnale „vähemalt“ sättes, mille eesmärk on reguleerida seda, milline tehniline võimekus peab olema registril ja krediitiasutustel, ei saa mitte kuidagi omistada tähendust, et kättesaadav peab olema ka kogu laekumiste ja väljaminekute info. Normis loetletud andmete avaldamine ei piira isiku põhiõigusi kaugeltki sama intensiivselt kui pangakonto väljavõtte avaldamine. RahaPTS § 81 lg 1 ei saa tõlgendada viisil, et põhiõiguse piirang ulatub kogu pangasaladusele ning normis on esitatud vaid näidisloetelu, milles kõige intensiivsem piirang ei sisaldu. Seaduse normil ei oleks sellise tõlgendamise korral mitte mingit mõtet ja see ei vastaks põhiseaduslikkuse nõuetele.“²³

[...]

„Lähtudes olulisuse ja seaduslikkuse põhimõttest (PS § 3) peab seaduses olema selgelt sätestatud selliste andmete avaldamine, mis isiku õigusi rohkem piiravad ning loetelust võib välja jätta vaid väheolulised detailid, mis on hõlmatud seaduses nimetatud alusega (nt lubades

²¹ Vt joonealune märkus nr 1, p 33 lk 8.

²² KAS § 88 lg 4² sõnastus, mis määrab RahaPTS kaudu juurdepääsetavate andmete ulatuse: „(4²) Krediitiasutusel on õigus avaldada ja ta on kohustatud seoses oma seadusest tulenevate ülesannete täitmisega avaldama pangasaladust sisaldavaid andmeid: 1) Rahapesu Andmebüroole ja tegelike kasusaajate andmekogu vastutavale ja volitatud töötajale ning Kaitsepolitseiametile rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses ning rahvusvahelise sanktsiooni seaduses sätestatud juhtudel ja ulatuses;“ RahaPTS § 58 lg 11 sõnastus, mis määrab ammendavalt juurdepääsetavate andmete ulatuse: (11) Rahapesu Andmebürool on õigus käesolevast seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks saada täitemenetluse seadustiku §-s 631 nimetatud elektroonilise arestimissüsteemi kaudu käesoleva seaduse § 81 lõigetes 1¹–1⁵ nimetatud andmeid. Laiemat juurdepääsetavate andmete ulatust ei saa tuletada RahaPTS § 81 lõikest 1 ega KAS § 88 lõike 5 punktist 3¹

²³ Vt joonealune märkus nr 1, lk 8-9

seaduses selgelt juurdepääsu pangakonto väljavõttele, siis võiks öelda, et seeläbi on ka hõlmatud päring konto omaniku nime kohta).“²⁴

[...]

„KAS § 88 lg 4² punkt 1 ei reguleeri ise seda, millises ulatuses võib pangasaladust avaldada. Normi sõnastusest nähtub, et pangasaladuse avaldamise juhud ja ulatus määratakse rahapesu ja terrorismi tõkestamise seaduses. RahaPTS § 81 lubab avaldada teatud ulatuses andmeid, kuid pangakonto väljavõtet ei nimeta. RahaPTS § 58 teeb viite täitmisregistrile ja RahaPTS §-s 81 nimetatud andmetele. RahaPTS § 58 lg 1 lubab andmeid küsida ettekirjutuse alusel kohustatud isikutelt, kuid pangalt täitmisregistri kaudu pangakonto väljavõtte saamiseks ei koostata ettekirjutust pangale. RahaPTS 59 ei ole samuti konto väljavõtte hankimiseks kohane alus eelnevalt nimetatud põhjusel.“²⁵

[...]

„Rahapesu Andmebürool ei ole pangakonto väljavõtte küsimiseks täitmisregistri kaudu seaduslikku alust. Rahapesu Andmebüroo seadusega ettenähtud juurdepääs pangasaladusele on kitsam, kui konto väljavõtte saamiseks oleks vaja, ning see on kirjas RahaPTS §-s 81. Kohaseks õiguslikuks aluseks ei ole ka KAS § 88 lg 4², mis näeb ette õiguse saada pangasaladust rahapesu ja terrorismi tõkestamise seaduses sätestatud juhtudel ja ulatuses, kuid nagu punktis 33 näidatud, siis ükski norm seaduses ei nimeta pangakonto väljavõtet teabena, mida tuleb Rahapesu Andmebüroole avaldada täitmisregistri kaudu.“²⁶

[...]

Eeltoodust tulenevalt on õigusselguse suurendamiseks vajalik sõnaselgelt seadusesse täpsustada, et RAB pangasaladuse kogumise õigus sisaldab endas ka õigust koguda RAB seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks pangakontode väljavõtteid ning määratleda ära täpsed RAB ülesanded, mille täitmiseks on võimalik koguda pangasaladust, sealhulgas pangakonto väljavõtted, sisalduvaid andmeid täitmisregistri vahendusel. Ammendav loetelu peaks välistama olukorra, kus nõutavate andmete ulatus sõltuks halduspraktikast ning abstraktsest normitõlgendusest. See omakorda peaks suurendama usaldust täitmisregistri kui andmekogu ning andmevahetuskanali vastu.

Suletud loetelu kohaldub üksnes juhul, kui teabekorraldus edastatakse täitmisregistri vahendusel. Kui RAB soovib pangasaladust sisaldavat teavet, mis kõnealuses loetelus nimetatud ei ole, peab RAB edastama krediidi- ja makseasutusele ettekirjutuse teabe nõudmiseks posti teel või e-kirjaga. Täitmisregister on üksnes võimalik paralleelne kanal, mille kaudu RAB-il on õigus saada seaduses nimetatud ulatuses andmeid, eeltoodu ei piira aga kuidagi RAB õigusi RahaPTS § 58 lg 1 alusel täiendava teabe saamiseks, mida RAB oma seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks vajab. Ka direktiivi 2024/1640 artikli 21 kohaselt tuleb rahapesu andmebüroodele olemata nende organisatsioonilisest staatusest tagada võimalikult lai juurdepääs teabele, mida nad vajavad oma ülesannete täitmiseks, sealhulgas finants-, haldus- ja õiguskaitsealasele teabele.

Eelnõu tulemusena täpsustatakse, et täitmisregistri vahendusel on RAB-il õigus koguda pangasaladust sisalduvaid andmeid RahaPTS § 54 lõike 1 punktides 1–2 ja 8–9 nimetatud ülesannete täitmiseks:

- 1) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine (RahaPTS § 54 lõike 1 punkt 1);

²⁴Vt joonealune märkus nr 1, lk 9

²⁵ Vt joonealune märkus nr 1, lk 9

²⁶ Vt joonealune märkus nr 1, lk 10

- 2) strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, ohte, suundumusi, mustreid ning toimimisviise (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 2);
- 3) välissuhtlemise ja teabevahetuse korraldamine vastavalt sama seaduse §-le 63 (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 8);
- 4) rahvusvahelise sanktsiooni seadusest (RSanS) tulenevate ülesannete täitmine (RahaPTS § 54 lõige 1 punkt 9).

RahaPTS § 54 lõike 1 punktid 1 ja 2 seostuvad Rahapesu Andmebüroo tuumikfunktsiooniga. Pangasaladust sisalduvaid andmeid on põhiülesannete täitmiseks vaja, sest need andmed on rahapesu kahtluse kontrollimisel olulised analüüsiobjektid.

RahaPTS § 54 lõike 1 punkti 8 ehk välissuhtlemise ja teabevahetuse korraldamiseks on pangakonto väljavõtted hädavajalikud, et Rahapesu Andmebüroo saaks tagada rahvusvahelises koostöös edastatava info täielikkuse, täpsuse ja kasutuskõlblikkuse.

RahaPTS § 54 lõike 1 punkt 9 reguleerib RSanS-is tulenevate ülesannete täitmist. Viidatud sättes loetletud ülesande täitmiseks on pangasaladust sisaldavaid andmeid vaja sarnaastel kaalutlustel kui RahaPTS § 54 lõike 1 punktides 1 ja 2 loetletud ülesannete jaoks.

Täitmisregistri kasutamist RAB-le andmete edastamisel toetab ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849 selgituste punkt 20:

“Kui rahapesu andmebürood ja muud pädevad asutused pääsevad panga- ja maksekontode ning hoiulaegaste omanike, eeskätt kui need on anonüümsed, isikut käsitlevale teabele juurde viivitusega, pidurdab see terrorismiga seotud rahaülekannete tuvastamist. Ühele isikule kuuluvate panga- ja maksekontode ning hoiulaegaste tuvastamist võimaldavad andmed on killustatud ega ole seepärast rahapesu andmebüroodele ja muudele pädevatele asutustele õigeaegselt juurdepääsetavad. Seetõttu on oluline luua kõikides liikmesriikides automatiseeritud keskmehhanismid, nagu registreerimis- või andmeotsingu süsteemid kui tõhusad vahendid, millega saada õigeaegselt juurdepääs panga- ja maksekontode ning hoiulaegaste omanike, nende esindajate ja tegelikult kasu saavate omanike isikut käsitlevale teabele. Juurdepääsu käsitlevate sätete kohaldamisel on asjakohane kasutada olemasolevaid mehhanisme, tingimusel et riiklikud rahapesu andmebürood pääsevad viivitamata juurde päringuga taotletud andmetele filtreerimata kujul. Liikmesriigid peaksid kaaluma võimalust lisada sellistesse mehhanismidesse muud teavet, mida peetakse vajalikuks ja proportsionaalseks, et rahapesu ja terrorismi rahastamise riske tõhusamalt maandada.”

Käesoleval hetkel on täitmisregistri kaudu andmete edastamine RAB-le peatatud ning seetõttu on pärsitud ka RAB seadusest tulenevate ülesannete täitmine, kuivõrd varasemalt ülesannete täitmiseks andmete viivitamatu kogumine on asendunud kohustatud isikutele RahaPTS § 58 lg 2 ettekirjutuse koostamisega. Ettekirjutuse täitmine aga sõltub omakorda kohustatud isikute poolt päringute vastuste koostamiseks ja RAB-ile edastamiseks kuluvast ajast ja inimressursist. Seega on äärmiselt oluline taastada võimalus RAB-il andmete kogumiseks täitmisregistri vahendusel.

Andmete kogumise ja edastamise ajakriitilisus on äärmiselt oluline RahaPTS § 54 lõike 1 punkti 8 ülesande täitmisel, ehk välissuhtlemise ja teabevahetuse korraldamiseks. Eesti on alates 01.01.2023 Varssavi konventsiooni (CETS nr 198)²⁷ osaline. Konventsiooni art 12 lg 2 kohustab tagama, et RAB-il on otse või kaudselt ja õigeaegselt juurdepääs finants-, haldus- ja korrakaitseandmetele, mida ta vajab oma ülesannete täitmiseks (mh kahtlaste tehingute

²⁷ [CETS 198 - Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism](#)

analüüsiks). Konventsiooni V peatükk (art 46) sätestab rahapesu andmebüroode²⁸-de rahvusvahelise andmevahetuse kohustuse – teavet vahetatakse spontaanselt ja päringutega, ning taotluse saanud rahapesu andmebüroo peab andma kogu asjakohase teabe, sh kättesaadava finantsteabe. Konventsiooni art 47 võimaldab välisriigi rahapesu andmebüroo taotlusel tehingute edasilükkamist, mis eeldab kiiret ligipääsu konto- ja tehinguandmetele. Lisaks näevad art 17–19 ette kohustused anda õigusabi raames teavet pangakontode olemasolu, tehingute ning tehingute jälgimise kohta.

Eesti Rahapesu Andmebüroo on ka kogu maailma andmebüroosid ühendava Egmont Group²⁹ liige. Egmont Group koostööraamistik³⁰ on rahapesu andmebüroode teabevahetuse põhimõteteks *kiirus, konstruktiivsus ja tõhusus* ning nõue, et neil oleks piisav õiguslik alus, et jagada võimalikult laia valikut teavet spontaanselt ja päringu saamisel. Egmont Group koostööraamistiku³¹ p 23 kohaselt on RAB kohustatud rahvusvahelistele päringutele vastama viivitamata.

Seega võimaldab täitmisregistri kaudu andmete kogumine RAB-il täita nimetatud rahvusvahelisi kohustusi õigeaegselt ja tõhusalt, vähendades viivituste riski vastamisel välispartnerite päringutele.

Käesoleva eelnõu koostamise ajal ei suuda Eesti täita Varssavi konventsioonis ja direktiivis (EL) 2015/849 sätestatud kohustusi, ega täida ka Egmont Groupi liikmelisuse nõudeid, kuna RAB-ile on päringute tegemine täitmisregistri vahendusel peatatud

Eelnõu § 2 punktiga 4 täiendatakse RahaPTS § 58 lõiget 2 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Pangasaladust, sealhulgas pangakonto väljavõtteid, sisaldavat teavet on ettekirjutuse adressaat kohustatud andma käesoleva seaduse § 54 lõike 1 punktides 1–4 ja 8–10 nimetatud ülesannete täitmiseks.“

Muudatusega täpsustatakse sarnaselt eelnõu § 2 punktis 2 tooduga, õiguskantsleri soovitudest lähtuvalt asjaolu, et pangasaladus sisaldab endas selgelt ka pangakonto väljavõtet, mida ettekirjutuse adressaat on kohustatud RAB-le andma ning piiritletakse selgelt ja üheselt ära RAB-i ülesandeid, mille täitmiseks ettekirjutuse adressaadil on kohustus pangasaladust (sh pangakontode väljavõtteid) sisalduvaid andmeid RAB-le anda. Ülesanded on loetletud RahaPTS § 54 lõikes 1 punktides 1–4 ja 8–10.³²

Muudatus lähtub põhimõttest, et kui ühelt poolt täpsustatakse RAB-i õigust küsida andmeid oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks (RahaPTS § 58 lg 1), siis teiselt poolt on vajalik täpsustada ka kohustatud isikute kohustust neid andmeid esitada (RahaPTS § 58 lg 2).

Eelnõu § 2 punktiga 5 täiendatakse RahaPTS § 81 lõiget 1⁴, punktidega 4–5.

“4) saldo;

5) konto väljavõte.”

Selgesõnalisena täpsustatakse seaduses RAB-i õigus saada täitmisregistri kaudu ka pangakontode väljavõtteid ja saldo andmeid ning täiendatakse § 81 punkt 1⁴ loetelu, et täitmisregistri vahendusel kogutavate konto andmete koosseis oleks edaspidi

²⁸ financial intelligence unit- Eestis Rahapesu Andmebüroo

²⁹ [Home - Egmont Group](#)

³⁰ [2.-Principles-Information-Exchange-With-Glossary_April2023.pdf](#)

³¹ [PRINCIPLES OF INFORMATION EXCHANGE](#)

³² vt täpsemalt eelnõu § 2 punktis 2 nimetatud ülesanded.

- 1) IBAN;
- 2) konto avamise kuupäev;
- 3) konto sulgemise kuupäev;
- 4) saldo;
- 5) konto väljavõte.

Muudatus toetab ka õiguskantsleri märgukirja punktis 7 toodud eesmärki, mille kohaselt pangasaladust avaldada lubav norm peab seaduses olema sedavõrd konkreetse sisuga, et pangasaladuse avaldamise ja sealhulgas konto väljavõttega tutvumise võimalus ja lubatavus on seaduse tekstiga tutvudes üheselt selge. Muudatuse tulemusena sätestatakse ammendav loetelu konto teabest, mida RAB võib nõuda täitmisregistri kaudu oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks. Tegemist on sisuliselt täitmisregistri põhimääruse § 9 lõike 2 punktide 2 ja 3 ekvivalendiga.

RAB-i õigus RahaPTS § 81 lõikes 1⁴ nimetatud konto andmete kogumiseks oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks tuleneb RahaPTS § 58 lg 1¹, mis sätestab, et RAB-il on õigus käesolevast seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks saada [täitemenetluse seadustiku §-s 63¹](#) nimetatud elektroonilise arestimissüsteemi kaudu [käesoleva seaduse § 81 lõigetes 1¹–1⁵](#) nimetatud andmeid.

KAS § 88 lg 4² p 1 näeb ette pangasaladuse avaldamise RAB-ile RahaPTSis ning RSanSis sätestatud juhtudel ja ulatuses. KAS § 88 lg 4² p 1 ei reguleeri ise seda, millises ulatuses võib pangasaladust avaldada. Normi sõnastusest nähtub, et pangasaladuse avaldamise juhud ja ulatus määratakse RahaPTSis. RahaPTS § 58 teeb viite täitmisregistrile ja RahaPTS § 81 nimetatud andmetele.

Kehtiv RahaPTS § 58 lg 1 lubab pangasaladust sisaldavaid andmeid küsida ettekirjutuse alusel kohustatud isikutelt, kuid pangalt täitmisregistri kaudu pangakonto väljavõtte saamiseks ei koostata ettekirjutust. Seetõttu on täitmisregistri kaudu andmete kogumiseks vajalik sõnaselgelt RahaPTS § 81 lõikes 1⁴ konto kohta edastatavate andmete loetellu lisada ka konto saldo ja konto väljavõte ning taastada RAB-i võimekus koguda oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks andmeid automatiseeritult.

Muudatusega lahendatakse olukord, kus nõutavate andmete ulatus sõltuks halduspraktikast ning abstraktsest normitõlgendusest. See omakorda peaks suurendama usaldust täitmisregistri kui andmekogu ning andmevahetuskanali vastu.

Suletud loetelu kohaldub üksnes juhul, kui andmed edastatakse täitmisregistri vahendusel. Kui RAB soovib pangasaladust sisaldavat teavet, mida kõnealuses loetelus nimetatud ei ole, peab RAB edastama krediidi- ja makseasutusele vastava ettekirjutuse.

Eelnõu § 2 punktide 1-5 muudatustega täpsustatakse *expressis verbis*, et pangasaladuse hulka kuulub ka konto väljavõte, ning RAB-il on õigus täitmisregistri kaudu saada teavet konto väljavõte ja saldo kohta, mille kogumise õigus on RAB-il ka hetkel kehtiva RahaPTS § 58 lg 1 ja lg 2 alusel.

Pangakonto väljavõte on rahapesu kahtluse uurimisel keskne analüüsiobjekt RahaPTS § 4 lõike 1 koosseisule vastava tegevuse tuvastamiseks, mille põhjal RAB hindab, kas kahtlane tegevus võib vastata rahapesu tunnustele. Selliste andmete analüüs võimaldab tuvastada varade päritolu varjamise või muundamise viise ning hinnata, kas vara on saadud kuritegelikul teel.

RAB-i üheks põhiülesandeks on operatiivanalüüs³³, milles kasutatakse olemasolevat ja kättesaadavat teavet konkreetsete sihtmärkide (nt isikute, varade, kuritegelike võrgustike või ühenduste) tuvastamiseks, konkreetsete tegevuste või tehingute jälgimiseks ning nende sihtmärkide ja võimaliku kuritegeliku tulu, rahapesu, eelkuritegude või terrorismi rahastamise vaheliste seoste kindlakstegemiseks. Sellise analüüsi läbiviimine ei ole võimalik ilma vajalikule teabele juurdepääsuõigusega.

RAB-i ülesandeks on rahapesu kahtlusele ja sellega seotud kuritegudele viitava teabe edastamine uurimisasutustele, prokuratuurile ja teistele pädevatele asutustele. Selleks, et RAB saaks kontrollida näiteks teatega laekunud rahapesu kahtlust, on hädavajalik täiendavate andmete saamine, eeskätt just pangakonto väljavõtted. Pangakonto väljavõtted on RAB-i jaoks kõige olulisemad teabe allikad kahtluse kontrolliks. Reeglina on majanduskuritegude (kui ka muu tulu toova kuriteo) lõppeesmärgiks rahaline kasu, mida kurjategijad soovivad varjata ning anda legaalse ilme. Rahapesu on sageli piiriülene ning raha liikumine toimub kiiresti ja mitmes pangas korraga ja läbi erinevate kontode, et varjata raha päritolu ja teha selle jälitamine keeruliseks. Seetõttu on rahapesu ja kuritegeliku tulu liikumise tuvastamiseks olnud ja ka edaspidi on hädavajalik RAB-i poolt pangakontode analüüs nii raha algallika kui ka edasise liikumise jälgimiseks. Tihti laekub RAB-ile teavet, mis viitab varjamistegevusele, kuid seejuures ongi järgmine oluline samm tuvastada, kas kahtlusega haaratud rahalised vahendid pärinevad kuritegelikust tegevusest või mitte. Viimase tarbeks on pangakonto väljavõtted asendamatud. Kontoväljavõteteta ei ole võimalik tuvastada vara päritolu ja kahtlusega haaratud tehinguid jälitada.

Ligipääs pangasaladusele sh pangakonto väljavõtetele on seega RAB-i jaoks oluline tööriist kuritegevuse ja rahapesu tõkestamisel. See võimaldab tuvastada kuritegeliku tulu päritolu, jälgida raha liikumist eri krediitiasutuste vahel, paljastada mustrid ja ebaharilikud tegevused ning sekkuda enne, kui kuritegelik tulu muutub raskesti jälgitavaks või punkti, mis ei ole õiguskaitseasutustele enam tuvastatav. Ilma juurdepääsuta kontodele võivad kurjategijad raha vabalt varjata, tehes rahapesu tuvastamise ja kuritegevuse tõkestamise RAB-i jaoks peaaegu võimatuks.

Info pangakonto olemasolu, saldo ja väljavõtte kohta on rahapesu kahtluse uurimisel keskne analüüsiobjekt RahaPTS § 4 lõike 1 koosseisule vastava tegevuse tuvastamiseks, mille põhjal RAB hindab, kas kahtlane tegevus võib vastata rahapesu tunnustele. Selliste andmete võimalikult kiire edastamine ja analüüs võimaldab tuvastada varade päritolu varjamise või muundamise viise ning hinnata, kas vara on saadud kuritegelikul teel.

Täitmisregister on üksnes võimalik paralleelne kanal, mille kaudu RAB-il on õigus saada seaduses nimetatud ulatuses andmeid, eeltoodu ei piira aga kuidagi RAB õigusi RahaPTS § 58 lg 1 alusel täiendava teabe saamiseks, mida RAB oma seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks vajab. Ka direktiivi 2024/1640³⁴ artikli 21 kohaselt tuleb rahapesu andmebüroodele olenemata nende organisatsioonilisest staatusest tagada võimalikult lai juurdepääs teabele, mida nad vajavad oma ülesannete täitmiseks, sealhulgas finants-, haldus- ja õiguskaitsealasele teabele.

Peaasjalikult on muudatuse eesmärgiks seega suurendada õigusselgust, ehk kodifitseerida selgemalt juba praegu eksisteeriv praktika, mitte laiendada RAB-i volitusi teabe hankimisel. Kuivõrd meetmega ei laiendata RAB-i õigusi oma seadusest tulenevate ülesannete täimiseks vaid üksnes luuakse õigusselgust juba RAB-le antud andmete kogumise õiguse viisi osas (ettekirjutusega vs täitmisregistri vahendusel), siis saab eeldada, et RAB-ile antud õigus koguda

³³ FATF soovitused lk 109: FATF Recommendations 2012.pdf.coredownload.inline.pdf

³⁴ [Direktiiv - EL - 2024/1640 - EN - EUR-Lex](#)

pangasaladust, sealhulgas pangakonto väljavõtteid, on proportsionaalne ka RAB-ile seadusega pandud ülesandeid arvesse võttes.

Lähtudes kehtivast õigusest, on RAB-il õigus oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks nõuda pangasaladust sisaldavaid andmeid, sh füüsiliste isikute pangakonto väljavõtteid (RahaPTS § 58 lg-d 1–2 koostoimes KAS § 88-ga). Selline töötlemine tugineb GDPR art 6(1)(e) (avaliku võimu ülesanne) ning vajaduse korral GDPR art 23 alusel piiratud teavitamiskohustusele (tipping-off'i vältimiseks) ja on kooskõlas IKS-iga, järgides eesmärgipärasuse ja andmeminimaalsuse põhimõtteid (GDPR art 5). Käesoleva eelnõuga ei laiendata RAB-i materiaalsel pädevust, vaid täpsustatakse selgesõnaliselt, et RAB-i poolt kogutava pangasaladuse hulka kuulub ka pangakonto väljavõtte, ning seotakse vastavad teabepäringud konkreetselt RahaPTS § 54 lg 1 p-des 1–4 ja 8–10 nimetatud ülesannetega ettekirjutuse puhul ja RahaPTS § 54 lg 1 p-des 1–2 ja 8–9 nimetatud ülesannetega täitmisregistri vahendusel kogutavate andmete puhul. Selline normi selgitus suurendab õigusselgust ning kinnitab, et pangakonto väljavõtte kasutamine on vajalik ja proportsionaalne eelnimetatud ülesannete eesmärkide saavutamiseks.

Meede on ka vajalik, st eesmärgi saavutamiseks puuduvad muud säästvamad abinõud, mis oleksid sama tõhusad. Täitmisregistri kaudu kättesaadavate andmete kogumiseks puudub samaväärne kaasaegsel tehnilisel tasemel olev süsteem ning samasuguste andmete kogumiseks seadusega ette nähtud alternatiivsel viisil (ettekirjutuse koostamine teabe andmiseks kohustatud isikule) on selgelt koormavam nii ettekirjutuse väljastajale kui ka ettekirjutuse saajale.

Kokkuvõtlikult, kehtivas õiguses olev teabe nõudmise meede, mida eelnõuga täpsustatakse, läbib põhiseaduslikkust kontrolliva proportsionaalsuse testi kõik tasemed, mistõttu võib seda jätkuvalt pidada põhiseaduspäraseks. Eelnõuga ei anta MTA-le ja RAB-le õigust küsida krediidi- ja makseasutustelt kehtiva õigusega võrreldes rohkem teavet, vaid sätestatakse selged õiguslikud alused täitmisregistri kaudu toimuvaks andmevahetuseks. Automatiseeritud ja kaasaegsed teabe vahendamise viisid võimaldavad MTA-l ja RAB-il efektiivsemat täita oma seadusest tulenevaid ülesandeid.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Mõju valdkond: mõju majandusele (ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, halduskoormus)

Sihtrühm: krediidi- ja makseasutused

Seaduse otseviide pangasaladusele kui lubatavale andmeartiklile ei suurenda krediidi- ja makseasutuste halduskoormust, sest nagu eelnevalt öeldud, ongi siiani MKS § 61 lõiget 1 ja RahaPTS § 81 lõiget 1⁴ tõlgendatud selliselt, et see hõlmab ka pangasaladust – seda kinnitab senine praktika, kus sihtrühm on täitnud nii MTA kui RAB teabekorraldusi ning seeläbi avaldanud nii MTA-le kui RAB-ile pangasaladust sisaldavat infot. Liiati, et elektroonilise infovahetuskanali kasutusele võtmine toimuski Eesti Pangaliidu soovitusel selleks, et

vähendada nende halduskoormust. Muudatus seega suurendab üksnes õigusselgust omamata praktilist mõju krediidi- ja makseasutuste igapäevasele toimimisele. Mõju ulatus on siinkohal väike, kui mitte olematu.

Halduskoormust vähendavat mõju omab aga täitmisregistri infovahetuskanali kasutamise taastamine. Praeguste piirangute tõttu on nii MTA kui RAB asunud teabekorraldusi esitama rohkem täitmisregistri väliselt (nt elektronposti teel), mille töötlemine ning täitmine eeldab rohkem käsitööd ning seega ressursi kõikidelt puudutatud osapooltelt. Täitmisregistri kasutuse taastamine võimaldab taas teabekorraldusi menetleda läbi turvalise automatiseeritud infosüsteemi. Mõju ulatus on MTA osas pigem väike, sest MTA võimalus kasutada täitmisregistri ei ole täiesti välistatud, kuid sellest hoolimata mõjub see sihtrühma halduskoormusele positiivselt, kui teabekorraldused toimuksid edaspidi täielikult läbi täitmisregistri. Mõju ulatus RAB osas on suur, kuna RAB-il ei ole käesoleval hetkel võimalik täitmisregistri kaudu andmeid koguda, mistõttu krediidi- ja makseasutustelt tuleb andmeid küsida täitmisregistri väliselt, mis on omakorda tõstnud kõigi osapoolte haldus- ja töökoormust märgatavalt. Täitmisregistri kasutamise võimatusena on eelkõige pärsitud RAB-le RahaPTS § 54 lg 1 p 8 pandud kohustuse efektiivne täitmine, sest rahvusvaheline teabevahetus eeldab teabepäringu saabumisel ka selle kiiret täitmist, mis vaieldamatult läbi automatiseeritud süsteemi on oluliselt kiirem kui teha seda käsitsi koostatud ettekirjutuse alusel soovitud infot kogudes.

Mõjude esinemise sagedus peaks teoorias jääma mõjutamata, sest eelnõu ei reguleeri teabe küsimist *per se*, vaid üksnes kanalit, mille kaudu teavet küsitakse. Praktikas aga ei ole MTA-l ja RAB-il võimekust edastada teabekorraldusi sarnase ulatuse ning sagedusega väljaspool täitmisregistri infovahetuskanalit, sest nagu eelnevalt märgitud, võtab täitmisregistri väliste teabekorralduste koostamine ja menetlemine rohkem aja- ja tööressursi.

Täitmisregistri kasutamise piiramise tõttu on seega vähemasti praeguseks teabekorralduste arv absoluutses mõttes vähenenud, kuid eelnõu jõustumise järgselt võib taas oodata teabekorralduste hulga ja sageduse jõudmist täitmisregistri kasutamise piirangute eelsele tasemele.

MTA teabekorraldustega esitatud päringute arv krediidasutustele täitmisregistri kaudu aastatel 2022–2024

Aasta	Teabekorraldustega esitatud päringute arv kokku
2022	9217
2023	13 730
2024	19 156
Kokku	42 103

Allikas: MTA³⁵. Teabekorraldused hõlmavad nii maksumenetluse raames kui ka kriminaal- ja väärteomenetluse raames tehtud teabekorraldusi. Keskmiselt ca 53% päringutest aastas on seotud kriminaal- ja väärteomenetlusega, ca 47% on seotud maksumenetlusega.

Tabelist nähtuvad perioodil 2022–2024 edastatud teabekorraldustega esitatud päringute kogumahud, samuti nähtub sellest iga-aastane kasvutendents, mis võib jätkuda, kui täitmisregistri täielik kasutusvõimalus taastada. Kõnealusele kasvutendentsile vastandub aga täitmisregistri väliselt esitatavate korralduste arvu märkimisväärne vähenemine, kus samal perioodil on teatud krediidasutuste lõikes selliste korralduste arv vähenenud ligi 94%. See on tingitud sellest, et MTA tehniline võimekus ja tema ametnike vilumus täitmisregistrit kasutada

³⁵ NB! Üks teabekorraldus võib sisaldada mitut teabepäringut, niisamuti võidakse aastas ühe isiku kohta teha mitu teabekorraldust.

on ajas suurenenud. Selle tulemusel on täitmisregister muutunud peamiseks kanaliks, mille kaudu MTA teabekorraldusi sihtrühmale esitab, sest see võimaldab kõikide osapoolte jaoks hoida tuntavalt kokku aja- ja tööressurssi.

Aasta	RAB-i esitatud päringute arv krediidiasutustele täitmisregistri kaudu*	Juriidilistest isikutest subjektid	Füüsilistest isikutest subjektid
2022	11567	321	294
2023	9267	381	201
2024	12316	551	216
Kokku	33150	1212 * *	694 * *

Allikas: RAB. *unikaalsete päringute arv, mis sisaldab kõikidele krediidiasutustele kõikide isikute kohta tehtud eritüüpe (konto saldo, konto väljavõte, konto volitused isikutele, tegelik kasusaaja, laiendatud kontode olemasolu, hoiulaeka olemasolu) päringuid, ehk üks päring tähendab ühte päringutüüpi, mis on tehtud ühe isiku kohta ühele krediidiasutusele. ** unikaalsete isikute arv; perioodi 2022-2024 isikute arv kokku ei võrdu erinevatel aastatel välja toodud isikute arvude summaga, kuna esines olukordi, kus ühe isiku kohta tehti eriaastatel mitu päringut.

Tabelist nähtuvad perioodil 2022–2024 RAB-i poolt täitmisregistri kaudu edastatud teabekorraldustega esitatud päringute kogumahud, samuti nähtub sellest 2023. aasta ja 2024. aasta võrdluses kasvutendents, mis võib jätkuda, kui täitmisregistri täielik kasutusvõimalus taastada. Võttes arvesse ülaltoodud tabelist tehtud päringute hulka, saab öelda, et Täitmisregister on muutunud peamiseks kanaliks, mille kaudu RAB oma seadusest tulenevate ülesannete efektiivselt täitmiseks vajalikku teavet kogub, sest see võimaldab kõikide osapoolte jaoks hoida tuntavalt kokku aja- ja tööressurssi. Võttes arvesse tehtud päringute mahtu, saab jõuda järeldusele, et varasemalt täitmisregistri kaudu tehtud päringute asendumine ettekirjutustega toob kaasa mõningast mõju ettekirjutuse adressaatidele täiendava ajakulu ja tööressursi näol.

Pärast 1. juulit 2025, mil täitmisregistri kasutamist piirati, on aga täitmisregistri väliselt edastatud RAB ja MTA teabekorralduste hulk taas kasvamas ning see võib jätkuda kuni täitmisregistri täieliku kasutamise taastamiseni.

Kuni eelnõu jõustumiseni võib seega teabekorralduste edastamise sagedus absoluutses mõttes küll väheneda, kuid seevastu suureneb täitmisregistri väliselt teabekorralduste saatmine, mille täitmine toob kaasa suurema halduskoormuse. Mõju sagedusele võib olla väike kuni keskmine.

Sihtrühma suurus on väike võrreldes Eestis tegutsevate ettevõtjate koguhulgaga. Finantsinspektsiooni andmetel tegutseb Eestis üksnes kaheksa krediidiasutust ning viis välisriigi krediidiasutuste filiaali. Tegelikult sihtrühma moodustavad üksnes need krediidiasutused, kes on liidestatud täitmisregistriga – praeguse seisuga on neid seitse.

Ebasoodsa mõju esinemise riski ei tuvastatud.

Mõju valdkond: mõju majandusele (ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, halduskoormus)

Sihtrühm: ettevõtjad ja muud juriidilisest isikust maksukohustuslased, kelle kohta teavet küsitakse

Muudatus ei oma mingit otsest mõju sihtrühmale, sest see ei muuda kvalitatiivsel viisil teabe nõudmiseks korralduse esitamise õigust, mille kohaselt peab MTA jätkuvalt pöörduma esmalt teabe saamiseks sihtrühma enda poole. Kui see aga pole ühel või teisel põhjusel võimalik, või

kui sihtrühm ise keeldub teavet esitamast – alles siis tekib MTA-l õigus pöörduda sama teabe saamiseks kolmanda isiku, sh krediidi- ja makseasutuste poole. Sellises olukorras on sihtrühmal küll talumiskohustus, et MTA saab sama info alternatiivsel viisil, ent see kohustus on praegu juba olemas ja eelnõu siinkohal sellele kohustusele midagi juurde ei lisa. Eelnõuga ei anta MTA-le õigust küsida tänasega võrreldes rohkem teavet krediidi- ja makseasutustelt. Sihtrühm võib talumiskohustust ka vältida, kui ta täidaks usaldusväärselt oma kaasaaitamiskohustust. Niisamuti ei saa sihtrühma perspektiivist tähendust omada see, kas MTA küsib kolmandalt isikult teabe täitmisregistri vahendusel või postiga või e-kirjaga. Mõju ulatus on seega väike.

Muudatus, nagu eelneva mõju puhul, ei mõjuta teoorias teabekorralduste mahtu ning sellest tingitud halduskoormust, kuid praktikas võib oodata teabekorralduste vähenemist absoluutses mõttes kuni käesoleva muudatuse jõustumiseni, mil 2025. aasta juuli eelsed tendentsid taastuvad. Muudatusest puudutavad vaid neid maksukohustuslasi, kes keelduvad ise MTA teabekorraldusi rahuldamast, st kes ei täida oma kaasaaitamiskohustust maksumenetluses või kelle esitatud tõendid vajavad usaldusväärselt allikast üle kontrollimist.

MTA teabekorralduste juriidilistest isikutest subjektid perioodil 2022–2024

Aasta	Juriidiliste isikute arv, kelle kohta teabekorraldusi tehti
2022	601
2023	789
2024	916
Kokku	2306

Allikas: MTA.

Tabelist nähtuvalt puudutasid MTA teabekorraldused perioodil 2022–2024 keskmiselt ca 769 juriidilist isikut aastas. See moodustab marginaalse osa juriidiliste isikute koguhulgast.

Aasta	RAB-i esitatud päringute arv krediitiasutustele täitmisregistri kaudu*	Juriidilistest isikutest subjektid
2022	11567	321
2023	9267	381
2024	12316	551
Kokku	33150	1212 * *

Allikas: RAB. *unikaalsete päringute arv, mis sisaldab kõikidele krediitiasutustele kõikide isikute kohta tehtud eritüüpe (konto saldo, konto väljavõte, konto volitused isikutele, tegelik kasusaaja, laiendatud kontode olemasolu, hoiulaeka olemasolu) päringuid, ehk üks päring tähendab ühte päringutüüpi, mis on tehtud ühe isiku kohta ühele krediitiasutusele. ** unikaalsete isikute arv; perioodi 2022–2024 isikute arv kokku ei võrdu erinevatel aastatel välja toodud isikute arvude summaga, kuna esines olukordi, kus ühe isiku kohta tehti eriaastatel mitu päringut.

Tabelist nähtuvalt puudutasid RAB-i täitmisregistri kaudu tehtud päringud 321 juriidilisest isikust kuni 551 juriidilise isikuni, mis kokkuvõttes on marginaalne osa juriidiliste isikute koguhulgast.

Muudatus, nagu eelneva mõju puhul, ei mõjuta teoorias teabekorralduste mahtu ning sellest tingitud halduskoormust, kuid praktikas võib oodata teabekorralduste vähenemist absoluutarvudes kuni käesoleva muudatuse jõustumiseni, mil 2025. aasta juuli eelsed tendentsid taastuvad.

Ebasoodsa mõju esinemise riski ei tuvastatud.

Mõju valdkond: eraelu puutumatus

Sihtrühm: füüsilisest isikust maksukohustuslased, kelle kohta teavet küsitakse

Võrreldes äriühingute ning muude juriidiliste isikutega, on füüsilistel isikutel täiendav juriidiline kaitse eraelu puutumatuse näol, kuid faktilise mõju osas ei ole siin mingit erisust, sest teabe nõudmise loogika on endiselt sama – esmalt peab MTA küsima teavet sihtrühma enda käest, ning alles siis, kui see nurjub, võib MTA pöörduda sama teabe saamiseks kolmanda isiku poole. See kõik juba kehtib praegu ning sihtrühma perspektiivist ei tohiks omada erilist relevantsust see, et kas MTA pöördub kolmanda isiku poole täitmisregistri kaudu või selle väliselt.

Mõju muudatuse sagedusele ning sihtrühma suurusele seisneb vaid 2025. juuli eelse olukorra taastamises.

MTA teabekorralduste füüsilistest isikutest subjektid perioodil 2022–2024

Aasta	Füüsiliste isikute arv, kelle kohta teabekorraldusi tehti
2022	365
2023	461
2024	728
Kokku	1554

Allikas: MTA.

Korralduste kasvutendents aastast jällegi markeerib täitmisregistri üha süvenevat rolli MTA suhtluses krediitiasutustega teabekorralduste valdkonnas.

Aasta	RAB-i esitatud päringute arv krediitiasutustele täitmisregistri kaudu*	Füüsilistest isikutest subjektid
2022	11567	294
2023	9267	201
2024	12316	216
Kokku	33150	694 * *

Allikas: RAB. *unikaalsete päringute arv, mis sisaldab kõikidele krediitiasutustele kõikide isikute kohta tehtud eritüüpe (konto saldo, konto väljavõte, konto volitused isikutele, tegelik kasusaaja, laiendatud kontode olemasolu, hoiulaeka olemasolu) päringuid, ehk üks päring tähendab ühte päringutüüpi, mis on tehtud ühe isiku kohta ühele krediitiasutusele. ** unikaalsete isikute arv; perioodi 2022-2024 isikute arv kokku ei võrdu erinevatel aastatel välja toodud isikute arvude summaga, kuna esines olukordi, kus ühe isiku kohta tehti eriaastatel mitu päringut.

Füüsiliste isikute koguarvu suhtes, kelle osas on RAB läbi täitmisregistri päringuid teostanud on aastate lõikes olnud samas suurusjärgus ning täitmisregistri kaudu tehtavate päringute taastamisel võib päringute arv kasvada sarnasele tasemele, mis võrreldes pangakontot omavate füüsiliste isikute arvuga võrreldes on marginaalne ning tabelis kajastatud numbrid kinnitavad asjaolu, et füüsiliste isikute pangasaladust sisalduvaid andmeid kogub RAB üksnes oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks.

Ebasoodsa mõju esinemise riski ei tuvastatud.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste töökorraldusele (töökoormus)

Sihtrühm: MTA ja RAB

Täitmisregistri infokanali kasutamise piirangute tõttu ei ole MTA-l ja RAB-il enam võimalik pärida kõiki varasemaid andmeartikleid (nt pangakonto infot) täitmisregistri vahendusel. See ei tähenda tingimata seda, et teabekorraldused jäävad tegemata, sest MTA-l ja RAB-il on jätkuvalt võimalik neid teha ka täitmisregistri väliselt. Siiski, täitmisregistri välised korraldused on MTA ja RAB-i jaoks kulukamad nii töö- kui ajaressurssi tähenduses ning see mõjutab tehtavate teabekorralduste hulka.

Täitmisregistri kasutuse täielik taastamine võimaldab MTA-l ja RAB-il taas esitada krediidi- ja makseasutustele teabekorraldusi läbi automatiseeritud infosüsteemi, mis säästaks MTA ja RAB-i töökoormust. Mõju ulatus oleks mõõdukas ja positiivne. Tuleb ühtlasi silmas pida, et teabekorraldused on selleks, et kindlaks teha maksumenetluses tähendust omavad asjaolud ning täita RAB-ile seadusega pandud ülesandeid. Muudatus mõjutab seega otseselt ka MTA maksumenetluse kulgemise efektiivsust ja seega annab MTA-le tõhusama vahendi tagamaks maksukohustuslaste maksukuulekus ning maksukohustuste nõuetekohane täitmine, et tagada riigile avalike teenuste pakkumiseks vajalik maksutulu. RAB-i jaoks on muudatuse suurimaks mõjuks võimalus naasta praktikas toimunud ja RAB-i töökorralduslikult välja kujunenud olukorra juurde ning efektiivsemal täita RAB-ile seadusega pandud ülesandeid.

Mõju esinemise sagedus taastuks tasandile, mis eksisteeris enne täitmisregistri kasutamise piiramist.

Teabekorralduste tegemise õigus seaduses ettenähtud juhtudel on MTA-s 152 inimesel (ligi 11% MTA ametnikkonnast)³⁶, valdav enamik neist audiitorid, kes teevad päringuid maksumenetluse raames. Teabekorralduse tegemine läbi täitmisregistri võtab ca 15 minutit (nii MTA kui RAB puhul). Sama korralduse tegemine täitmisregistri väliselt (koostamine, allkirjastamine, registreerimine, väljasaatmine jne) võib võtta 2–3 tundi (nii MTA kui RAB puhul) – töö- ja ajaressurssi perspektiivis on seega vahe märkimisväärne. Elektronpostiga saadetud MTA korralduste ja RAB ettekirjutuste puhul varieerub ka krediidiastutuste reageerimiskiirus, kus mõned võivad vastata samal päeval, teised aga nädal hiljem. MTA ja RAB kogemus aga näitab, et täitmisregistri kaudu liigub info kõige kiiremini. Täitmisregistri kasutamise taastamine võimaldaks seega märkimisväärses ulatuses kokku hoida töö- ja ajaressurssi. Niisamuti oleks täitmisregistri kasutamisel tagatud ka läbipaistvus, sest selle kaudu tehtud päringud on kontrollitavad läbi logide ning seda võib MTA kasutada üksnes menetluses tähtsust omavate asjaolude väljaselgitamiseks, ning RAB seaduses kindlaks määratud ülesannete täitmiseks vajaliku ning seaduses nimetatud andmete kogumiseks. Täitmisregistri kaudu esitatud teabekorralduse vormi- ja sisunõuded on reguleeritud seaduse tasandil.

Ebasoodsa mõju esinemise riski ei tuvastatud.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamine ei eelda märkimisväärsed kulusid ega too kaasa tulusid.

8. Rakendusaktid

³⁶ RAB puhul vastav statistika puudub

Seaduse rakendamine ei eelda rakendusaktide muutmist ega uute rakendusaktide kehtestamist.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

10. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadetakse koostöölastamiseks ministeeriumidele ning arvamuse avaldamiseks Eesti Pangaliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Maksumaksjate Liidule, Andmekaitse Inspeksioonile, õiguskantslerile.